

11
K.

IN NOMINE JESU!
DECANUS
THEOLOGICÆ FACULTATIS,
IN
ACADEMIA WITTEBERGENSI,
JOHANNES
Deutschmann / D.
PROFESSOR PRIMARIUS,
ET SENIOR,
OMNIBUS ET SINGULIS
DIVINAM PRONOEAN,
PERPETUAM PROVIDENTIS ADSISTEN-
TIAM, ET SYNERGIAN,
DEVOTISSIMIS PRECIBUS
COELITUS
P.

L

II

IN NOMINE JESU !

Llustris est *Concio Christi Salvatoris*, Johann. V
quæ mera complectitur *Oracula*. Montes sapien-
tiarum ab his dependerent, si quis illa digne sa-
tis considerare posset. Illud certe, quod *comma-
te 17.* legitur, tanta verborum brevitate pondera-
tot sententiarum lectoribus offert, ut quid *primo*,
secundo, vel *tertio* notandum sit ordine, vel loco fit adducendum,
nullatenus appareat. *Pare meus* inquit *Oratorum Summus*, usq;
modo operaur, & Ego operor: Singula verba singula sunt pondera,
vel etiam ponderum *Mysteria*. Nobis hac vice *Mysteriorum isto-
rum abyssum* introspicere non licet, cum neque *ratio temporis*,
neque *forma scriptionis* hoc admittant. *Breve Programma scribi-
mus*, & in eo potissimum ad *Curriculum Vitæ Praeclarri Candidati
Theologiae* respicere debemus: vel igitur nullus, vel satis arctus
mysteriis vel magnis, vel multis exponendis conceditur locus.
Interim ex hoc ingenti *Mysteriorum mari*, quod longe, lateqve
diffunditur in brevissimo *Salvatoris Apophthegmate*, saltem gut-
tulas aliquas haurire, & divitias præsentis *Oraculi Classici* luculen-
ter aperire placet. Si quis ex eodem *Doctrinam de Natura Dei*
desideraret, & ipsam *Essentiam Divinam*, & *Attributa Deitatis*, &
Opera pariter *Dei*, declarare posset. *Naturam certe Dei* clare sa-
tis *Doctor Doctorum* ostendit, dum *Patrem Universitatis*, *Autorem*
rerum primum Causam primam, & *Principium primum* adducit, qvī
Pater nāt ēξοχn̄ est, ex quo *Paternitas omnis* in cœlis, & in terra
nominatur, *Ephes. III, 15.* adeoque verus *Patrum Pater*, *Ens Entium*,
& *Essentia Essentiæ*. *Attributa certe nullatenus* hic deficiunt.
Est *unus*, est *primus*, est *summus*, est *optimus*, *Maximus*, *infinitus*, *im-
mensus*, & *eternus*, *Pater*, qui *semper*, & *ab eterno* fuit *operatus*,
semper, & usq; modo *potenter operatur*, & in *omnem eternitatem*
operatus est. Quid dicam de *sapientia*, de *potentia*, de *boni-
tate*, seu *benevolentia*; deque *beneficentia*, hujus *Cause Catholica*?
Integer *Catalogus Attributorum* divinorum ex verborum copia no-
tari posset, si modo nostris verbis locus annotationis dari posset.
Denique tam *dives* est *Operum divinorum*, ut nullum eorum in-
veniatur, quod in hac *EγyōσσΦia Christi* non reperiatur. Nos ex his
Dei Naturam, *Dei Attributa*, *Dei pariter Opera*, perspicuè colligimus,
sed

sed eadem ex studio brevitatis pluribus non exponimus. Si quis Mysterium Sacrae Trinitatis ex Oraculo laudato magis exoptaret, plenius hoc Arcanum Arcanorum ex brevissimis Christi verbis expectare posset. Videmus hic Patrem, primam Deitatis personam, quam Suum Christus Patrem appellat, Ei⁹; primum ante se statum, primum ordinem, evidenter adsignat. Ipse Filius innominatus non est. Seipsum Patri Filium constituit, v. 17. ad invidiam usque Iudeorum, v. 18. & disertis verbis non semel nominatim Filii Dei nomen introducit, v. 19. 20. 21. 22. bis v. 23. 25. 26. 28. &c: quem denarium tamnummodo recitare placuit. Spiritus Sanctus, qui loquitur per Evangelistā, II. Pet. 1. 21. neutiquam omisſus est. Et certe longe plura Mysteria SS. Trinitatis observare non tantum, sed & explicare possemus, qualia sint Essentialis personarum Trium Taujōt̄n̄s, vel Identitas, v. 19. Essentialis personarum Trinitatis iōōt̄n̄s, vel Coequalitas, v. 18. Essentialis personarum Trium ομοιότ̄n̄s, vel plenaria Confermitas, v. 19. sicut & alia, sed Programma nostrum dicit, Manum de tabula. Neq; postremum in hoc Oraculorum, & Mysteriorum Speculo dicitur Secretum, vel Dogma de Provida Dei cura, de vera Catholica Patri providentia, de perpetua Prime Causa, vel Evḡȳcia, vel cum Causis secundis ονεγ̄ȳcia, vel etiā alia; sed hic etiam Curriculum Vitæ, proponeadum modo, calatum quiesceretibique locum debitum concedere jubet. Neq; videtur nunc opus prolixis nostris Explanationibus, & Commentationibus, cum ex Senatus Consulto Venerandi Collegii Theologici vices illas adimpleturus masculè sit. VIR MAXIME REVERENDUS, AMPLISSIMUS, ET EXCELLENTISSIMUS, DN. M. ADAM HEROLD, hucusq; PASTOR ECCLÆ HERTZBERGENSIS, & VICINARUM SUPERINTENDENS MERITISSIMUS, NUNC AUTEM VOCATUS ILENBURGENSIS ECCLESIAE PASTOR, ET ADSCRIPTARUM EPHORUS, AGOPTIME PER DEI GRATIAM MERITURUS, CANDIDATUS THEOLOGIAE DIGNISSIMUS, AMICUS, FAUTOR, ET IN CHRISTO FRATER HONORATISSIMUS, in cuius Gratiam, & Honorem, ex officii ratione presentem scriptionem adornare debuimus, & voluimus. Ut autem ab ortu laudabile Vitæ Curriculum ordiamur, Candidatus Noster de Patriæ splendore sibi gratulatur. Patriam siquidem natus est non pagum, non ignobile quoddam oppidum, sed ipsam

*Electoratus nostri Metropolin, Dresdam. Parentes Dilectissimos ad-
huc in vivis honore debito veneratur, & per Dei grati-
am Eorum senectutem gaudiis adimplere conatur, nim. Virum
Integritate Vite, nec non Artis suæ peritis notissimum, satisq; cele-
brem, DN. ANDREAM Herold sub IV. Electoribus Gloriosissimis per
44. annos Artis Fusoriae Praefectum, & Matronam, Virtutibus seqvio-
ris sexus Ornatisimam, ANNAM CATHARINAM, ex SCHMI-
DIANA FAMILIA prognatam Murem. His Parentibus Clarissimus
post Deum, & vivere, & bene vivere debet, dum Eum primum ex 7,
mox ex 9. Filiis superflitem, Deo, Sacrisq; destinarunt. Neq; de-
fuerunt Eidem insignia divina benignitatis argumenta, quæ propo-
situm hocce pium promoverunt, quæ certe grata mente recolit.
In primis nunquam grato præconio non recordatur SUMMI
JCTI, DN. ADAMI CHRISTOPHORI JACOBI, CONSILIA-
RII ELECTORALIS MERITISSIMI, Benefactoris Optimi, vñ
ču αγιοις. Hunc enim ex singulari prorsus affectu à primis pu-
eritiae, pariter ac omnis juventae temporibus, & Vita Moderato-
rem, & Studiorum Directorem, & omnis Fortune Patronū consecutus
est, ut tantorum beneficiorum memoria non unquam in grati-
tudinis pectore sepeliri, vel deleri queat. Hujus cura factum,
ut tenerior ætas ejus fidelium, proborumq; Praeceptorum informa-
tioni commendaretur, ex quibus Pium, Doctumq; Virum, Dn. E-
liam Bransedorfum, vigilansimum posthac Rhotaviensis Ecclesie
Pastorem, laudat, per quem per integrum trienniū pietatis ac doctri-
nae fundamenta non infeliciter posuit. Sed posthac non absq;
singulari fato Divini Numinis accidit, ut Celeberrimus hodie Theo-
logus, DN. D. ABRAHAM HINCKELMANNUS, Ecclesie Ham-
burgensis ad D. CATHARINÆ Ædem Pastor Meritisimus, Patruelis i-
psius honoratissimus, (quem ut Parentem alterum, atq; Praeceptorem
fidelissimum, perpetuo venerari grato pectore decrevit) singu-
lari favore secum Gardelegiam, ubi tunc Rectoratum Oppidanæ
Schole gerebat, ac postea Lubecam, cum Ejus dexteritati fasces
Incliti Gymnasii committerentur. Candidatum nostrum secum in
Hospitium, institutionem & inspectionem duceret. In hoc Gymnasio
per biennium integrum nullum lapidem non movit, ut cum a-
liis, Hebreæ præcipue cum Rabbinis excoleret, ac integrum Codicē
Authenticū adjectis quibusdam Rabbinis Interpretibus fere absol-
veret,*

veret, ac alia specimina, cum primis in Examinum solennitate, non sine Patronorum favoribus deponeret. Neque testimonia tanti favoris, & patrocinii, manserunt occulta. Nam *divinae gratiae certissimum interpretatur documentum*, quod ex his *scholasticis indolis bona signis, & ingenii felicioris Symbolis*, *Summi Patroni* non obscurius sperare, sed certo confidere potuerunt, eum talem futurum, qualē cognitum judicarunt. Ex eo factum, ut *Splendidissimi Stipendii Schabbeliani Dispensator Beat. record.* *Vir de publico suo tempore meritissimus, DN. ANTHONIUS HENRICUS GLOXINIUS, S.Cæsar. Maj. Consiliarius, & Comes Palatinus &c*: ultro beneficium hoc post aliquot in *Academiis annos* feliciter consumtos, sit pollicitus. Neque promissum eventus fefellit. Qua de causa, cum ex autoritate *Patronorum, & Praeceptorum Illustrem hanc Academiam Wittenbergensem, Anno 1676.* primum salutasset, ordinem accuratum in Studiis observare, & quasi per gradus ambulare voluit, ut ad perfectionis metam suo tempore migraret. Novus in *Academia nostra Civis novum* sensit veræ *sedulitatis impetum*, semper antiquū illud animo servabat: *Ordine pervenies, quo non datur ire labore.* Primam curam *Philosophie* dabat, quæ post *scripturam*, manum dextram, sinistræ locum obtinet, & sub *Præcell. Viro, Dn. M. Johanne Wölffio*, tum *temporis Facult. Phil. Adj.* fatis celebrato, nunc *SS. Theolog. Doct.* & *Ecclesiæ Wernigerodanae Pastore*, totiusq; Comitatus *Superintend.* & *Consili. Ecclesiasti Adseffore Gravissimo*, potissimas *Philosophie* partes auscultando, disputandoq; non superficialiter tractabat. Alteram industriam *Theologie Positivæ*, tanquam Deo dicatus tribuebat, & sub *B. Dn. D. MICHAELIS WALTHERI mandatione*, mirum quantum proficiebat: *tertiam Philologiae sacrae*, maximè necessariæ, partem industriæ suæ tribuebat, & sub Celeberrimo *Philolog. EXCELLENTISSIMO DN. THEODORO TASSOVIO, LL. Orientali* in bac *Academia P.P. fidelissimo*, varios profectus quæsivit, & obtinuit. Hic etiam neutiquam simplici vice *Nostrum* sibi maximè devin&etum reddidit. Nam cum hic *Patronus* animo secum constituisse, visitando peregrinas oras, & Academias, voluntariū ad temp⁹ exiliū sustinere, & ad annū indulgentiam Superiorum impetrasset, *Noſter CANDIDATUS* nihil magis in votis habuit, quam ut *Comes itineris fructuosi fieret*. Cum igitur à

Superioribus, & Benefactoribus suis hanc gratiam impetrasset, cum Eodem viam ad Anglicanos ingressus, & non tantum in aliis locis, atq; Bibliothecis, sed in primis Oxoniis per senestre spacium, in Illustri Biblioteca Bodleiana commoratus, & Rabbinicis potissimum studiis, & loquendi modis excolendiis Occupatus fuit. Reliquum temporis in Bataviciis eruditis deliciis transegit. Interea temporis Beneficium Schabbelianum, ejusq; fruitio, Nostrum ad Academias revo- cavit, & quia tanti beneficij Alumni tunc temporis in Illustri Giffena vivebant, ex Patroni jussu, vel nutu lubens eo secedebat. Gratulatur sibi potissimum, qvod ibidem Dn. D. Heclori Godofredo Mabsio, qui t.t. primum beneficij Gradum obtinebat, in secun- do fuerit adjunctus, sed Eum nunc in Dania Theologum Celeberrimum veneratur. Neque suo defuit officio per omne tempus Giffenae Conversationis, sed omnes Theologorum operas in succum & sanguinem convertit & B. D. Mislero, Max. Rev. Dn. D. Haneke- nio, B. Dn. D. Rudraufio constanter adhaesit, & sub Celeberrimo Dn. D. Hannekenio, tentatos etiam Theologie Polemice recessus cum aliis Disputationibus compluribus publice ventilavit; & Ordini Con- cionatorum, qui sacra Pomeridiana singulis diebus Dominicis pera- gere consueverunt, adscriptus, amplam Exercitiorum in Ecclesia- stica Cathedra naestus est occasionem. Sed cum Excellentissimo DN. Dispensatori commodum videretur, ut Beneficium Schab- belianum in Chilonensem Academiam ex Giessensi transferretur, ideo Candidatus Noster cum reliquis Alumni eo transire jussus est, ubi tunc à Maxime Reverendo Amplissimo atq; Excellentissimo Dn. D. Christiano Kortholdt, Theologo Celeberrimo, hospi- tio non tantum, sed & omni benevolentiae genere fuit exceptus. Triennium integrum in hac Academia consumit & in variis Col- legiis, optimos in Theologia progressus fecit, ut ex iis ad me- tam aliquando pervenire posset. Maxime Reverendum Dn. D. Franzium Controversias Anti-Wendelianas accurate resolventem & exponentem, summo studio sectatus est, & ex his, & aliis utilissimis laboribus non parum perfectionis consecutus est. Cum vero tam Aetas Academica, quam ratio studiorum, id efflagita- ret, ut docendi sibi potestatem acquireret, & alios Commitiones eru- diendo, vel exercendo, manum velut ultimam cursibus Acade- micis ad moveret, atq; docendo semetipsum perficeret, suasi Patro- norum publicos Magisterii honores petiit, & ex Academia consuetudine, habi-

habita Disputatione inauguāli, de *Judeorū Excommunicatione*, sub Excel-
lentissimi Dn. D. Opitii Praesidio, magno cum applausu, solenniter &
osdem obtinuit. Honoris iste Gradus arduus ad labores fuit impetus.
Ductus igitur ad *Cathedram superiorem* mox, tanquam Praeses, ean-
dem concendit, & *Positiones quasdā Philologicas* publice defendit.
Specimen hoc primum mox alia peperit, & bona mentis Cultores in
ejus Collegia traxit. Sic integrum Philosophiae cursum suis Auditori-
bus, magno cum fructu, proposuit, & ipse majora suæ perfectio-
nis incrementa quæsiuit. Neque copia defuissest in tradendis, &
privatim proponendis iis, quæ Sacrosanctæ Theologiae studium concer-
nunt, cum Eadem ad ejusmodi fructuosa Exercitia *Specialis Vener.*
Facult. Theologicae consensus, maxime quoad *Homiletica*, viam omnē
lubens aperiret; Verum divina Pronœa cursus ejus alio destinabat.
Nam ex autoritate Summorum Patronorum, & voluntate Dilectissimorum
Parentum, ex locis exteris ad Academiam Patriam, & primam Studio-
rum Matrem, Wittebergam suam, revocabatur. Reversus igitur ad
nostras Musas non minorem ad majora contentionem cunctis
manifestavit. Statim industriae veteris indicia fecit, & ut etiā in hac Aca-
demia campum amplissimū studiorum, laborum, Collegiorum, & Di-
sputationum publicarum, ex more Philosophicae Facultatis ingredere-
tur, mox habita Disputatione Philosophica publica, sub B. Dn. Baltas.
Stolbergio, Lit. Grac. Prof. Publ. & Philologo Celeberrimo, potestate in-
stituendi Collegia, Disputationesq; publicas habendi, facilis impetra-
vit, varias Disputationes elaboravit, & ex desiderio Studiosorum
publicavit, in primis de Tempore Paschalis ultimi Christi, Dissertatio-
nem Historicam, & de Necessitate Hypothetica, Philosophicam edidit, &
longe plures in publicam lucem produxisset, nisi Deo visum aliter
fuisset. Hospitem etiam sibi B. Dn. Michaelem Walcherum accuratissi-
me tum in *Theologiae Collegia*, tum *Lectoria*, tum *Disputatoria*, Stu-
diosis proponentem elegit, ut ex quotidiana Conversatione pru-
dentiam Theologicam, & ex informatione Tanti Viri solidiorem Theo-
logiam, & in Didacticis, & in Polemicis, addisceret. Et nihil aliud
nunc in votis erat, quam ut in Scholis Philologicis, & Philosophicis a-
lios fructuose doceret, ipse vero secretum Theologie penitus in-
succum, & sanguinem, converteret, & aliquot annos in hac Academe-
ia deliciis istis animum suum pasceret. Verum homo proponit,
Deus disponit. Fama HEROLDI nostri nō in termo continentis man-
ferat,

ferat, sed ad Exteros ultm mare transferat. Cum igitur Gymnasiu-
Revaliense Rectorem, & Directorem desideraret, & varia fieret Electio
Virorum Eruditorū, Patroni Gymnasii, celebratis fīma commoti, nul-
lum alium, nisi HEROLDUM, ex Academia nostra vocare consti-
tuerunt. Cum igitur nihil tale cogitantem Divina Providentia ad
Egregiam istam Officinam evocasset, re cum Summis Patronis, & charis-
simis Parentibus deliberata, in Nomine Domini Spartam oblatam adire,
firmiter animo proposuit. Nostram autem Academiam pri⁹ dimit-
tere noluit, quam Specimen aliquod publicum Eruditionis Theologicae
post se relinqveret. Disputationem igitur Theologicam, de Mysterio Tri-
nitatis, ex Historia Creationis, Gen. I. sub meo Praesidio masculine defen-
dit, & suorum profectuum Theologicorum publicum monumentum
posuit, atq; valedictionis instar, proposuit. Qvanto cū fructu Gymna-
sio laudato præfuerit, testati sunt Discipuli cultiores, & freqventio-
res ad nostram, & alias Academias, studiorum causa missi. Et certe,
Spartam hanc satis lautam cum alia non commutasset, nisi durior
aeris, & virtus conditio valeru dñe ejus, satis alias validā, sapientia
reddidisset. Cum igitur statum suum, atq; desiderium Illustrissimo
PROTOSYNEDRIO ELECTORALI humiliter exposuisset, mox
eidem HERTZBERGENSIS Ephoria cum Pastoratu concredita fuit. An-
te triennium, & qvod excurrit, laudato loco datus est Superintendens.
Et cum probe suo fuerit officio functus, modo provida Dei cura,
vocatus est ad Pastoratum, & Inspectionem Illeburgensem. Antecessorum
suorum vestigia secutus, ob officii dignitatem, non ita pridem à Collegio
Nostro Theologico modeste petiit, ut in numerum Candidatorū The-
ologiae reciperetur, & ad auctoritatā, juxta statuta consveta, quæ Licen-
tiandi expedienda sunt, admitteretur. Difficiles Nos habere non
potuit, qui multis jam meritis in Gymnasiis, & Ecclesiis, se commenda-
tum reddidit. Cras, Deo dante, Oratione Inaugurali publicorum Speci-
minum initium faciet, qvod hoc publico Programmate significare
debui. MAGNIFICUM proinde RECTOREM, PERILLUSTREM Dn. BARO-
NEM, PATRES, & CIVES Academiae, sicut & HOSPITES alios, eo, qua par-
est, studio reverenter oro, ut in Honorem Collegii Nostri. & Dn. CANDI-
DATI, freqventes adesse velint. Deus omnis Gratia respiciat Ecclesiā,
Academiam, Collegium Nostrum, & Nos omnes sua benedictione pa-
terna repleat, atq; labores presentes, & futuros, Dn. CANDIDATI pater-
ne promoveat, propter Christum Jesum! P.P. Witteberge, d. XIIIX.

Septembr. Anno M DC XCII.

